

INFORME 2017

**UNITAT MUNICIPAL CONTRA
EL TRÀFIC D'ÉSSERS HUMANS
(UTEH)**

Ajuntament de Barcelona

Abril del 2018

**Ajuntament de
Barcelona**

Índex

01. Introducció	3
02. Presentació de la UTEH	5
2.1. Objectius	6
2.2. Persones destinatàries	6
2.3. Accés al servei	7
2.4. Estructura de la unitat	7
2.4.1 Professionals i disciplines	7
2.4.2 Funcionament	8
2.4.3 Nivells d'intervenció	8
03. Activitat de la UTEH	10
3.1. Detecció	11
3.1.1 Detecció general	11
3.1.2 Detecció especialitzada	12
3.1.3 Formes de captació	12
3.1.4 Les xarxes de tràfic i els seus mitjans de control	13
3.1.5 Indicadors comuns de detecció	14
3.2. Identificació	14
3.2.1 Període de restabliment, reflexió i situació administrativa	16
3.3. Atenció i recuperació	18
04. Víctimes de TEH menors d'edat	31
4.1. Subcomissió de menors	32
05. Estàndards de qualitat	33
5.1. Estàndards transversals	34
5.1.1 Formació	34
5.1.2 Taula interinstitucional contra el TEH	34
06. Pressupost	35
07. Conclusions i reptes de futur	37

01

Introducció

L'Ajuntament de Barcelona aborda el tràfic d'éssers humans (TEH) amb fins d'explotació sexual des del 2006, moment en què es crea l'Agència ABITS per l'Abordatge Integral del Treball Sexual i el Servei d'Atenció Socioeducativa (SAS).

A partir del 2015, l'Ajuntament de Barcelona fa una aposta per enfortir la lluita contra el tràfic d'éssers humans a la ciutat. Mitjançant la creació de la **Taula Interinstitucional contra el Tràfic d'Éssers Humans** es vol promoure una coordinació interinstitucional més intensa i efectiva entre els diversos actors socials i policials implicats en la lluita contra el TEH. L'objectiu és analitzar i ampliar la cobertura del tràfic d'éssers humans amb fins d'explotació sexual, però també la resta de tipologies de tràfic: explotació laboral, servitud, esclavatge, comissió de delictes, matrimonis forçats, tràfic d'òrgans, etcètera.

De la feina feta en el marc d'aquesta taula, s'elabora el Circuit Barcelona contra el Tràfic d'Éssers Humans amb Fins d'Explotació Sexual i en sorgeix la necessitat de configurar una unitat especialitzada que permeti desplegar el circuit, que es vinculi amb altres circuits com ara el de violència masclista i ser l'espai de referència a Barcelona tant per als i les professionals com per a la ciutadania en conjunt.

Amb aquest encàrrec inicial es va crear la Unitat Municipal contra el Tràfic d'Éssers Humans (UTEH) a l'octubre del 2016. Aquest projecte pilot va iniciar el seu recorregut en l'abordatge del tràfic d'éssers humans amb fins d'explotació sexual (TEH-FES) i es va recollir tot el treball previ dut a terme des de l'Agència ABITS, per tal de diferenciar-ho clarament del treball sexual i, treballant aquesta finalitat de tràfic sota el marc del Circuit Barcelona contra el TEH-FES.

Actualment és una unitat que té l'objectiu de treballar en la lluita contra el tràfic amb totes les seves finalitats. Orgànicament, la UTEH s'ubica dins el Departament d'Atenció i Acollida per Violència Masclista de la Direcció de Feminismes i LGTBI i treballa coordinadament amb diversos serveis i departaments del consistori, especialment amb el Servei d'Atenció Socioeducativa - Agència ABITS (SAS-ABITS), la Guàrdia Urbana de Barcelona (GUB), el Centre d'Urgències i Emergències Socials de Barcelona (CUESB), els serveis socials bàsics, serveis sanitaris, el Servei d'Atenció, Recuperació i Acollida (SARA), el Punt d'Informació i Atenció a les Dones (PIAD), els equips d'atenció a la infància i l'adolescència (EAIA), el Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats (SAIER), el Servei d'Inserció Social (SIS), etcètera.

02

Presentació de la UTEH

2.1. Objectius

- A** Garantir els drets de les víctimes potencials del tràfic d'éssers humans, impulsant **una atenció integral i la reparació del dany.**
- B** Coordinar-se amb la resta d'actors especialitzats per la lluita contra el TEH.
- C** Impulsar la formació especialitzada i l'assessorament a professionals sobre el TEH **tant en l'àmbit general com específic.**
- D** Promoure la sensibilització ciutadana contra el TEH.
- E** Actuar com a referent i observatori del TEH a Barcelona.

2.2. Persones destinatàries

Qualsevol persona potencial víctima de TEH, detectada (mitjançant indicis o indicadors) o identificada formalment, com a víctima de TEH o només d'explotació, que en algun moment i per qualsevol motiu al llarg del procés d'explotació es trobi a Barcelona o hi hagi viscut, o estigui vinculada a la ciutat.

Quan la víctima sigui menor d'edat, o hi hagi sospites que ho sigui, tant si pot acreditar la seva minoria d'edat com si no, però hi hagi clars indicis de la seva minoria d'edat, s'intervé tenint en compte l'interès superior de l'infant i allò recollit a la legislació vigent i en coordinació amb els organismes competents: Direcció General d'Atenció a la Infància (DGAIA), Fiscalia de Menors i d'Estrangeria i cossos policials.

La Unitat també atén les persones de l'entorn més immediat de les víctimes de TEH, principalment fillso filles a càrrec, reconeguts com a víctimes per les normatives internacionals i estatals.

S'atenen totes les persones que presentin indicis o siguin detectades o identificades com a víctimes de TEH:

- > Estigui o no la seva situació administrativa regularitzada.
- > Mantinguin o no vinculació amb la xarxa d'explotació (i se'n procura la desvinculació).
- > Segueixin exercint o no la prostitució, la mendicitat, o altres formes d'explotació.

No es requereix disposar de cap identificació policial o denúncia per activar els recursos específics que posi a la seva disposició la Direcció de Feminismes i LGTBI.

2.3. Accés al servei

La Unitat no fa detecció directa proactivament, és un recurs de segon nivell. Tot i així, col·labora intensament a facilitar eines i informació per agilitzar aquesta detecció. Ho fa de manera presencial, i és flexible per cobrir les necessitats de cada servei o entitat, desplaçant-se quan és necessari i actuant com a servei d'acompanyament i assessorament professional.

La UTEH rep:

- > Informació o derivació dels casos detectats per la resta d'actors especialitzats de la ciutat.

De manera excepcional:

- > Denúncies o avisos per part de la ciutadania.
- > Demandes directes de les mateixes persones traficades.

2.4. Estructura de la unitat

2.4.1 Professionals i disciplines

El gener del 2017 es va iniciar el servei de la UTEH, amb dues professionals de plantilla municipal durant els primers 6 mesos de funcionament operatiu: una coordinadora i una treballadora social, que van assumir la tasca de fer assessoraments especialitzats a professionals i dur a terme les primeres actuacions d'atenció directa a persones víctimes de TEH.

A partir del mes de juny del 2017, la UTEH va contractar una professional que ofereix servei d'assessorament jurídic especialitzat per a víctimes del tràfic d'éssers humans (VTEH), a la qual es va afegir, el mes de juliol, una professional que ofereix servei d'assessorament psicològic especialitzat. Finalment, el setembre del 2017 es va incloure una professional de suport socioeducatiu en l'atenció de les VTEH.

A més d'aquests perfils professionals, la UTEH manté el servei de representació jurídica gratuïta, que s'ofereix a partir de l'any 2013 per part de l'agència ABITS, per a les VTEH que volen informació sobre el procés de declaració o denúncia i que els dona l'opció que puguin exercir el dret a personar-se com a acusació particular en els processos jurídics contra les persones que hi han traficant.

2.4.2 Funcionament

L'horari d'atenció de la UTEH s'ha anat definint al llarg de l'any 2017, en funció del personal disponible i les necessitats del servei. En principi, amb només dues professionals [coordinadora i treballadora social] es mantenia una atenció continuada [presencial o telefònica] les 24 hores del dia. Paulatinament, aquesta atenció s'ha anat ajustant i a 31 de desembre de 2017 l'horari de permanències del servei era el següent:

DILLUNS	DIMARTS	DIMECRES	DIJOUS	DIVENDRES
De 9.00 a 14.00 h	De 9.00 a 15.00 h	De 9.00 a 15.00 h	De 9.00 a 15.00 h	De 9.00 a 14.00 h
	De 16.00 a 18.00 h	De 16.00 a 18.00 h	De 16.00 a 18.00 h	

A partir del mes de setembre del 2017, la UTEH posa a disposició de les VTEH potencials i dels i les professionals un telèfon d'urgències (el número 677 445 190) que està operatiu de dilluns a dijous, de 9.00 a 18.00 hores i els divendres de 9.00 a 14.00 hores.

Fora d'aquest horari s'ha dissenyat i establert durant el 2017 un protocol de coordinació i actuació amb el Centre d'Urgències i Emergències Socials de Barcelona [CUESB], que, fora de l'horari d'atenció de la UTEH, assumeix l'atenció d'urgències de víctimes potencials que poden necessitar un recurs d'allotjament d'urgència fins a l'obertura de la UTEH el següent dia laborable.

2.4.3 Nivells d'intervenció

L'horari de permanències de la UTEH s'adapta en la mesura del possible a les necessitats de les persones ateses i a les actuacions que prèviament es programen en col·laboració amb la resta de serveis, entitats i institucions especialitzades. Dins aquest horari es duu a terme:

- > L'atenció directa a víctimes potencials de TEH, sempre mitjançant cita prèvia, en els àmbits de l'atenció social, psicològica, jurídica i sanitària; cobertura de necessitats bàsiques; derivació a altres serveis o institucions; tramitació de documentació, etcètera.
- > L'atenció indirecta: coordinacions amb els serveis derivats, i amb altres professionals i serveis de la xarxa.
- > Altres actuacions d'atenció directa a VTEH.

A Atenció directa

Quan hi ha indicis suficients de l'existència d'una possible situació de TEH, quan es fa necessari un abordatge especialitzat de la situació o quan es dona una identificació formal de la situació com a VTEH, la UTEH intervé oferint atenció integral.

Els tipus d'atenció integral que ofereix la UTEH són els següents:

- A Atenció social
- B Assessorament jurídic
- C Atenció psicològica
- D Acompanyament i representació jurídica

La UTEH també ofereix **atenció d'urgència a VTEH**, en col·laboració amb les entitats i institucions especialitzades d'abordatge del TEH, arran de les situacions següents:

- A** La detecció sobtada d'una persona víctima de TEH per part d'algun dels actors que intervenen directament en els contextos de TEH i que manifestament requereix que s'articulin mecanismes d'atenció, protecció o acollida d'emergència.
- B** La intervenció dels diferents cossos policials competents en la detecció o identificació de víctimes de TEH a Barcelona en el decurs d'investigacions relacionades directament o indirectament amb el TEH. Participa i col·labora en el decurs dels operatius policials que se'n deriven oferint informació i atenció a les VTEH detectades o identificades.
- C** En el tractament dels casos que la UTEH ja està atenent de manera integral, aquelles situacions que es consideri, sota valoració de les tècniques de la UTEH, que no poden esperar a ser ateses en l'horari de permanències del servei.

La UTEH treballa per garantir la tasca de col·laboració i el procés de treball entre el servei i els cossos policials i ofereix la informació i la formació als i les professionals dels cossos policials i de la resta de serveis que sigui necessària sobre el TEH i el context en què es troben les víctimes potencials de TEH i sobre el funcionament i el procés d'intervenció de la UTEH.

Es fan reunions periòdiques de coordinació amb la resta de serveis, de la xarxa pública i privada, i institucions, on es posen en comú els casos, i s'inicia un treball compartit per detectar, objectivar la situació de TEH i per treballar conjuntament l'establiment de mesures d'actuació i treball més adients.

B Atenció indirecta

- > **Assessorament.** La UTEH treballa oferint assessorament als diversos serveis i professionals que poden detectar potencials VTEH. Aquest assessorament no implica l'atenció directa a la potencial VTEH.
- > **Complementació.** Quan el cas ho requereix, la UTEH fa entrevistes o actuacions complementàries a les que duu a terme l'entitat o servei referent de l'atenció de la persona, per tal d'explorar la possible situació de TEH, aclarir els indicadors compatibles amb una situació de TEH i facilitar a la persona potencial VTEH l'accés a drets.
- > **Coreferència.** La UTEH treballa fent actuacions de servei correferent, quan el pes de la intervenció amb la persona VTEH o potencial VTEH recau en l'entitat o servei que n'ha fet la detecció i en fa l'atenció integral.

03

Activitat de la UTEH

3.1. Detecció

S'entén per detecció els mecanismes pels quals es reconeix una persona, una adolescent o un infant com a possible víctima de tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació mitjançant indicadors de sospita, independentment que vulgui ser identificada formalment o interposar una denúncia.

3.1.1 Detecció general

Qualsevol professional o ciutadà pot detectar una situació de TEH. El fet en si de la creació i l'existència d'un servei municipal específic en l'abordatge del TEH ha donat resposta a una necessitat latent que tenien els i les professionals que treballen a serveis d'atenció amb una perspectiva generalista i que no es troben directament relacionats amb entorns de TEH. Durant el 2017 s'han atès diverses consultes per part de serveis socials i entitats. Fruit d'aquesta col·laboració s'han rebut les derivacions següents:

SERVEI O ENTITAT DERIVANT	2017	%
CASAL INFANTS RAVAL	4	3,67%
EAIA	1	0,92%
SAIER	1	0,92%
SARA	2	1,83%
SERVEI DE MEDIACIÓ A L'ESPAI PÚBLIC NOU BARRIS	1	0,92%
SOL·LICITADA/NO REALITZADA	1	0,92%

3.1.2 Detecció especialitzada

Diversos serveis, institucions i entitats tenen una llarga tradició d'abordatge del TEH, i en fan una detecció especialitzada. S'han rebut derivacions no només d'entitats vinculades a la ciutat de Barcelona, sinó també d'entitats amb seu a l'Estat espanyol. Durant el 2017 s'han rebut derivacions dels serveis i les entitats següents:

SERVEI O ENTITAT DERIVANT	2017	%
APIP-ACAM	1	0,92%
APRAM	1	0,92%
BETANIA BURGOS	1	0,92%
Cos Nacional de Policia	28	25,69%
CREU ROJA	3	2,75%
Guàrdia Urbana	10	9,17%
Mossos d'Esquadra	3	2,75%
SAS	48	44,04%
SICAR	4	3,67%

La detecció i derivació de casos cap a la Unitat Municipal contra el Tràfic d'Éssers Humans (UTEH) s'ha donat majoritàriament des del servei SAS, això té la seva explicació en el fet que abans de la creació de la UTEH, el treball contra el TEH-FES es portava des de l'agència ABITS d'aquest servei, a través del Pla ABITS per l'abordatge integral del treball sexual, aprovat pel Consell Plenari de l'Ajuntament de Barcelona l'any 2006.

El segon derivador de casos de TEH a la UTEH són els cossos de seguretat, gràcies al treball dut a terme per la tècnica referent del Departament d'Atenció i Acollida per Violència Masclista de l'Ajuntament de Barcelona, per tal de garantir el treball de col·laboració i el procés de treball entre la UTEH i els cossos policials.

3.1.3 Formes de captació

Pel que fa a les formes de captar persones per a les xarxes de tràfic, sorprèn la varietat i naturalesa de mecanismes que utilitzen les màfies. Es desprèn del relat de les persones ateses que una part nombrosa van ser captades per amics, familiars i coneguts. Això és degut a la major confiança que inspiren les persones conegudes davant altres mitjans de captació més "impersonals" com els anuncis, o a través d'internet, a més de la dificultat d'accés a les noves tecnologies per part de persones en situació de precarietat en alguns dels països d'origen. Encara que sigui poc freqüent, aquesta altra forma de captació a través d'anuncis a la xarxa (per mitjà d'ofertes falses de treball per internet o fins i tot de pretesos amics o "parelles" a les xarxes socials) implica un mitjà potencialment molt perillós que està experimentant un fort creixement.

3.1.4 Les xarxes de tràfic i els seus mitjans de control

La finalitat principal del control per part de les xarxes de tràfic és garantir la continuïtat del benefici econòmic obtingut com a conseqüència de l'explotació, assegurant l'aïllament de les víctimes a través de diferents mitjans.

Alguns dels mitjans que garanteixen la continuïtat de l'explotació de la persona són la sostracció de la documentació i les amenaces. Es reté el passaport a les víctimes i se'ls canvia amb freqüència de la zona d'explotació, cosa que en dificulta el seguiment i la recuperació i impedeix que formin xarxes de suport personals. A més, també solen patir agressions físiques o amenaces de persones que resideixen al país de destí, i de vegades és el mateix grup de compatriotes o familiars el que exerceix pressió sobre la víctima perquè pagui el seu deute.

La captació acostuma a donar-se habitualment al país d'origen; en el cas de les persones de l'Àfrica subsahariana, en un percentatge elevat els tractants empen el vudú com a element de coacció per garantir el pagament del deute contret.

Segons l'experta en el tema, Ana Dols¹, "aquestes pràctiques es caracteritzen per ser acceptades i normalitzades en algunes comunitats o zones sobre la base dels aspectes següents:

- > La tradició (costums i creences transmeses de generació en generació).
- > La cultura (idees, costums i comportaments socials d'un poble o una societat en particular).
- > La religió (pràctiques preceptives o fonamentades per les ensenyances o textos religiosos o que es consideren preceptives o religioses).
- > La superstició (creences amplament extenses però irracionals que no es basen en la raó o el coneixement)".

Durant el 2017 es van obrir 51 expedients a la UTEH corresponents a dones nigerianes, 16 de les quals, un cop feta la vinculació al servei i l'exploració de la situació de TEH, van aconseguir manifestar, tot i la por de revelar aquesta informació, haver estat sotmeses a un ritual tradicional de vudú per segellar el deute i mantenir-les en l'obligatorietat d'estar vinculades a la xarxa, sota el terror de patir les conseqüències de l'incompliment del pacte; conseqüències negatives relacionades amb les creences religioses i les forces espirituals.

Sobre les pràctiques tradicionals africanes i la vinculació del vudú al delictes del TEH, la UTEH, junt amb altres professionals de la Taula Interinstitucional contra el Tràfic d'Éssers Humans i entitats especialitzades, va rebre una formació el 2017 amb la finalitat de continuar explorant aquest tema i millorar-ne l'abordatge amb les persones ateses.

¹ Ana Dols. Tratamiento jurídico-penal de los abusos vinculados a la creencia y ejercicio de la brujería y vudú en España [especial referencia al delito de trata de seres humanos]. Tesis doctoral 2017

3.1.5 Indicadors comuns de detecció

Els indicadors de detecció són un instrument fonamental per a la detecció objectiva del TEH. Es recullen en diversos protocols i a la bibliografia relacionada amb el TEH, i l'Ajuntament de Barcelona els utilitza des que el Servei d'Atenció Socioeducativa (SAS) de l'Agència per a l'Abordatge Integral del Treball Sexual (ABITS) va adaptar els indicadors de l'Organització Mundial de la Salut² a la seva pràctica habitual. A partir del 2013 l'Ajuntament treballa per adaptar aquesta eina perquè es pugui utilitzar per qualsevol professional, sigui quin sigui el seu entorn de treball, que millori el coneixement i la detecció del TEH, concretament amb la finalitat d'explotació sexual.

Durant el 2017 s'ha dut a terme un treball de consens per definir aquesta eina d'indicadors de detecció de víctimes del tràfic d'éssers humans amb fins d'explotació sexual (VTEH-FES). S'han dut a terme tres reunions en els mesos de juliol, setembre i octubre, amb la participació de multitud d'agents especialitzats directament en la detecció, identificació i atenció a VTEH-FES, per tal d'avançar en la producció d'aquesta eina. En el marc d'aquest treball de consens s'ha dissenyat una eina que permetrà als i les professionals detectar millor les situacions de TEH-FES. A partir del 2018 es durà a terme la validació d'aquesta eina.

3.2. Identificació

S'entén per **identificació** el procediment pel qual els cossos policials amb competències en TEH identifiquen les víctimes als efectes que accedeixin als drets reconeguts a la normativa, especialment sobre el període de restabliment i reflexió³ i la possible regularització de la seva situació administrativa (en el cas de víctimes extracomunitàries), sense que això impliqui necessàriament una col·laboració amb la investigació policial o judicial ni una denúncia.

El procés d'identificació formal d'una víctima de TEH és competència exclusiva de les forces i els cossos de seguretat. Tot i així, el procés d'identificació és complex i no totes les víctimes potencials poden o volen passar per un procés d'identificació formal.

Entenem, per tant, que el procés de detecció que es fa per part de la resta de professionals implicats en l'abordatge del TEH s'ha d'interrelacionar tot sovint i directament amb el procés d'identificació formal que desenvolupen els cossos de seguretat. Principalment quan:

- > Hi ha manifestacions per part de la víctima en què reconeix ser-ho (autoidentificació), però es donen les situacions següents:
 - > No vol ser etiquetada com a "víctima".
 - > No entén què significa passar per una identificació formal.
 - > Desconeix els seus drets si ho fa.
 - > Té por de les represàlies a ella mateixa o a la seva família (aquí o d'origen).
 - > Té la determinació de no voler passar per aquest procés d'identificació i vol buscar altres vies per aconseguir una regularització al país d'acollida.

2 Organització Mundial de la Salut, "Recomanacions ètiques i de seguretat per entrevistar dones víctimes del tràfic d'éssers humans".

3 Art. 59 bis de la *Ley orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social* (LOEX).

- > No vol córrer el risc de desvincular-se de la xarxa d'explotació pels riscos que això podria suposar-li.
 - > Presenta desconfiança cap als cossos de seguretat i el sistema de protecció.
 - > Està en una situació de vulnerabilitat personal i emocional que no li permet enfrontar-se a un procediment d'identificació que pot esdevenir revictimitzador.
 - > Les forces i cossos policials no tenen la possibilitat de corroborar els fets que objectivarien la situació de TEH.
 - > Altres.
- > Hi ha una determinació objectiva per part de l'equip de professionals que ofereix atenció integral d'un seguit d'indicadors que estipulen l'existència d'una situació de víctima, però la mateixa víctima no està en disposició de fer un procés d'autoreconeixement immediat.

Per tal d'afavorir el procés d'identificació és fonamental fer un treball d'acompanyament conjuntament amb els cossos policials per ajudar la VTEH en la presa de decisions.

Durant el 2017, dels 109 expedients oberts per part de la UTEH, 43 persones presentaven indicadors de ser VTEH després que s'hagués dut a terme un procés de detecció professional especialitzada, és a dir, casos en què no s'havia iniciat un procés d'autoidentificació o identificació formal. Unes altres 26 persones, a banda de presentar aquests indicadors, s'havien autoidentificat com a víctimes, però no s'havia procedit a fer un procés d'identificació formal, principalment pels motius descrits al paràgraf anterior. Finalment, unes altres 35 persones van ser identificades formalment pels diversos cossos i forces de seguretat (Cos Nacional de Policia i Mossos d'Esquadra) com a víctimes de tràfic d'éssers humans i 5 com a víctimes d'explotació.

IDENTIFICACIONS DE VTEH		
	2017	%
Amb indicadors de TEH	43	39,45%
Autoidentificades	26	23,85%
Identificades formalment per cossos policials com a víctimes de TEH	35	32,11%
Identificades formalment per cossos policials com a víctimes d'explotació ⁴	5	4,59%

Tant en el cas de les persones que presentaven indicadors, com en el de les que s'havien autoidentificat com a VTEH, la UTEH ha dut a terme tasques d'assessorament, complementàries i com a correferents amb el servei responsable del cas, per tal que les VTEH potencials tinguessin accés a la informació sobre els seus drets i poder avançar en el procés d'identificació formal, tot i que aquest encara no hagi prosperat a causa del moment vital de cada persona i de les característiques del mateix procés de desconfiança i por que genera el tràfic d'éssers humans en les víctimes. En 15 casos les VTEH han tingut accés a altres recursos o vies de regularització administrativa. En 21 casos el servei referent ha continuat l'atenció i la UTEH ha mantingut l'assessorament especialitzat. I finalment, en els 33 casos restants, la UTEH ha continuat fent actuacions continuades per establir un vincle de confiança amb les VTEH potencials i facilitar-los l'acompanyament especialitzat orientat a aconseguir la seva recuperació.

⁴ Segons l'article 188 del Codi penal espanyol, són víctimes, nacionals o estrangeres, que han estat explotades sexualment però no han estat captades al país d'origen, ni traslladades o acollides per xarxes de TEH.

3.2.1 Període de restabliment, reflexió i situació administrativa

El procés d'identificació com a víctima porta associat, segons queda recollit a la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya [art. 59 bis], que les autoritats competents adoptin les mesures necessàries per identificar les víctimes de TEH segons allò previst a l'article 10 del Conveni d'Europa sobre la lluita contra el TEH, de 16 de maig de 2005.

Els òrgans administratius competents, quan estimen que existeixen motius raonables per creure que una persona estrangera en situació irregular ha estat víctima de TEH, informen la persona interessada sobre les previsions d'aquest article i eleven a l'autoritat competent, per a la resolució, l'oportuna proposta sobre la concessió d'un període de restabliment i reflexió, d'acord amb el procediment previst reglamentàriament [...]. Aquest ha de ser suficient perquè la víctima pugui decidir si vol cooperar amb les autoritats en la investigació del delictes de TEH i, si escau, en el procediment penal.

A instància de la UTEH s'han iniciat 14 processos d'identificació formal, mitjançant la sol·licitud de la concessió del període de restabliment i reflexió. També s'han dut a terme sol·licituds per a les posteriors vies d'autorització de residència per col·laboració amb forces i cossos de seguretat, per situació personal o per altres supòsits fora d'allò contingut a la LOEX.

Les dades queden recollides a la taula següent:

PERÍODE DE RESTABLIMENT I REFLEXIÓ I SITUACIÓ ADMINISTRATIVA		
Accés a període de restabliment i reflexió⁵	sol·licitats	14
	concedits	12
	denegats	0
	no corroborada la condició de VTEH	1
	pendents	1
Autorització de residència com a VTEH per situació personal	sol·licitats	2
	concedits	0
	denegats	0
	pendents	2
Autorització de residència com a VTEH per col·laboració amb forces i cossos de seguretat	sol·licitats	4
	concedits	1
	denegats	0
	pendents	1
Altres formes de regularització	sol·licitats ⁶	10
	concedits ⁷	5
	denegats	0
	pendents	5
Renovacions o modificacions de permís de residència	sol·licitats	2
	concedits	2
	denegats	0
Protecció internacional (asil)	sol·licitats	3
	admesa a tràmit/ targeta roja	3
	denegat	0
Tràmits de regularització de fills/es a càrrec⁸	en tràmit	5
	sol·licitat	1
	concedit	1
	denegat	0

6 Dels 10 de sol·licitats: 1 per reagrupament familiar; 2 per regularització per víctima de violència de gènere; 5 per col·laboració policial com a víctimes d'explotació sexual (art. 59 LOEX); 2 per disposició addicional 1a i 4a LOEX; 5 per col·laboració policial com a víctimes d'explotació sexual (art. 59 LOEX).

7 Dels 5 de concedits: 2 per col·laboració policial com a víctimes d'explotació sexual (art. 59 LOEX); 2 per regularització per víctima de violència de gènere; 1 per reagrupament familiar.

8 Amb independència de la via de regularització de la mare.

3.3. Atenció i recuperació

El sistema de recollida d'informació de la UTEH s'ha anat creant en la mesura que s'ha anat desplegant el servei al llarg del 2017. El fet d'haver anat incorporant els diversos suports professionals progressivament al llarg de l'any, fa que les dades hagin anat creixent i se n'hagi registrat un augment a partir del mes de juliol del 2017.

Les dades relatives al procés d'atenció i recuperació es concreten en el seguit d'actuacions que han dut a terme els diversos perfils professionals de la UTEH. Cal tenir en compte que el registre d'actuacions s'ha anat incrementant al llarg de l'any a mesura que el servei ha pogut assumir més funcions d'atenció directa a víctimes.

El 2017, el primer any de funcionament de la Unitat, s'han atès 109 unitats familiars⁹, la major part d'elles per tràfic d'éssers humans amb fins d'explotació sexual.

UNITATS FAMILIARS		2017	%
Total d'unitats familiars ateses al llarg del 2017		109	
Expedients	Altes durant el període	109	100,00%
	Baixes durant el període	31	28,44%
Tipus d'explotació	Explotació sexual	5	4,59%
	Explotació laboral	1	0,92%
	Tràfic d'éssers humans amb fins d'explotació sexual	100	91,74%
	Tràfic d'éssers humans amb fins d'explotació laboral	3	2,75%

A l'informe presentat el 21 de desembre de 2016 per l'Oficina de les Nacions Unides contra la Droga i el Delicte [UNODC, sigles en anglès] es destaca que el tràfic d'éssers humans amb fins d'explotació sexual i treballs forçats continuen essent les modalitats més detectades d'aquest delicte; tot i que també existeixen víctimes de tràfic de persones amb fins d'explotació de la mendicitat, matrimonis forçats o fraudulents, obtenció de beneficis públics, servitud o pornografia. A l'informe s'apunta que les dones i les nenes tendeixen a ser víctimes de tràfic de persones amb fins de matrimonis forçats o explotació sexual; mentre que els homes i els nens tendeixen a ser explotats amb la finalitat de treballs forçats.

ATENCIIONS	
Unitats familiars amb atenció directa	70
Unitats familiars amb atenció indirecta	39
TOTAL D'UNITATS FAMILIARS	109

⁹ En aquest informe es fa referència a **unitats familiars** per tal d'unificar la nomenclatura de les dades recollides per la UTEH a la resta dels indicadors que ja fa anys que es recullen per part dels serveis del Departament d'Atenció i Acollida a la Violència Masclista [SARA i SAH]. Les unitats familiars de UTEH a les quals es fa referència en aquest informe estan formades majoritàriament per dones o dones amb fills o filles a càrrec.

Dels 109 expedients, en el 64,2% s'ha fet com a mínim una intervenció directa amb la víctima o víctima potencial per part de la UTEH. En el 35,8% restant s'ha treballat de manera indirecta, oferint informació i assessorament a professionals sobre els diferents aspectes del TEH i sobre el circuit d'atenció a víctimes de Barcelona.

A més, la UTEH ha anat dissenyant una metodologia d'intervenció, que continua en procés de disseny i implementació. L'ajuda que s'ha d'oferir a les víctimes s'ha d'adaptar directament a les necessitats específiques de cada persona. Les qüestions clau que, des d'una perspectiva local, s'han de tenir en compte són les següents:

- > La seguretat de la persona i de la seva família o d'altres persones properes.
- > La situació administrativa al país d'acollida.
- > La por de patir represàlies, amenaces i coaccions.
- > El trauma viscut per evitar prioritàriament una nova victimització.
- > El sosteniment econòmic i habitacional bàsic.¹⁰

El 2017 s'han comptabilitzat 31 entrevistes d'acollida al servei, a les quals es dedica una mitjana de 3 hores, i que es duen a terme per part de dues professionals. Un total de 91 entrevistes s'han fet durant el seguiment dels casos en atenció integral, amb l'objectiu de proveir d'informació les persones VTEH i donar-los accés a drets (targeta sanitària, padró, accés a documentació, accés a altres serveis i recursos de la xarxa municipal, accés a serveis d'acolliment, cobertura de necessitats bàsiques, assessorament jurídic, tractament terapèutic especialitzat, etcètera). El servei també ha fet un nombre important d'acompanyaments. Les persones ateses desconeixen en molts casos l'idioma del país d'acollida, no han tingut accés a una plena autonomia i requereixen suport per poder accedir a la informació i l'atenció de la xarxa de recursos de la ciutat. Aquest element també permet lluitar contra situacions d'abús o racisme cap a les VTEH.

Per poder garantir els processos de recuperació s'han tramitat ajudes econòmiques puntuals, durant el decurs dels operatius policials, i per garantir el sosteniment de les necessitats bàsiques. S'han atorgat un total de 3.853,00 euros en concepte de cobertura de necessitats bàsiques (alimentació, roba, higiene), de transport i tràmits de documentació, principalment.

La UTEH ha emès 35 informes, la majoria relacionats amb els processos penals iniciats en la lluita contra el TEH, essent un element de peritatge i de suport que acompanya el relat de les víctimes que es recull en les diverses declaracions que han de fer, amb la finalitat d'aportar dades objectives sobre la situació de TEH durant el procediment policial i judicial.

¹⁰ Basat en la *Guidelines for Municipalities. Stepping up local action against human trafficking*, produced by Anniina Jokinen, Lilliana Sorrentino, Stana Buchowska, Vineta Polatside and edited by Anthony Jay Olsson, funded by the Council of the Baltic Sea States (CBSS) Project Facility Fund, the Swedish Institute and the Ministry of Interior of the Republic of Latvia.

ACTUACIONS		
	2017	%
Entrevistes d'acollida	31	1,55%
Entrevistes de seguiment	91	4,54%
Acompanyaments	80	3,99%
Gestions	691	34,50%
Informes	35	1,75%
Derivacions	88	4,39%
Coordinacions	987	49,28%
	2.003	

DADES DE PERFIL

Gènere

Pel que fa al gènere, la major part de persones ateses han estat dones cis (un 81,65%), seguides de les dones trans (el 14,68%). Això confirma el que s'indica a l'informe de la UNODC sobre el fet que la majoria de les víctimes detectades són dones i nenes (concretament a l'informe diu que comprenen el 71% del total).

GÈNERE		
	2017	%
Dones cis	89	81,65%
Dones trans	16	14,68%
Homes	4	3,67%

Edat¹¹

La franja d'edat majoritària entre les persones usuàries ha estat de 18 a 39 anys, en què es troben el 81,65% de les persones ateses al llarg del 2017. Dins aquest tram, predominen les de la franja de 25-39 anys, que suposen un 49,54%, seguida de la de 18-24 anys, el 32,11%. Tan sols un 8,25% de les persones víctimes de TEH tenien més de 39 anys i del 10,09% no se n'ha pogut conèixer l'edat exacta, perquè no s'han vinculat finalment al programa. Hi ha una tendència al descens de l'edat de les víctimes de tràfic.

EDAT		
	2017	%
Menys de 18 anys	0	0,00%
De 18 a 24 anys**	35	32,11%
De 25 a 39 anys	54	49,54%
De 40 a 49 anys	7	6,42%
De 50 a 64 anys	2	1,83%
De 65 anys o més	0	0,00%
Es desconeix	11	10,09%

** Se sospita que hi ha dues noies menors d'edat (però diuen que tenen 18 i 20 anys).

11 Cal remarcar que aquestes dades es basen en l'edat declarada per les víctimes i que conèixer-ne l'edat real és difícil, ja que la majoria no posseeixen documentació d'identitat, de vegades ni tan sols tenen aquesta documentació i, altres vegades, la seva edat o data de naixement és una dada desconeguda fins i tot per elles, especialment quan ens referim a víctimes procedents de zones rurals amb sistemes de registre d'identitat escassos o nuls.

Nacionalitat

Amb relació a la nacionalitat de les persones ateses durant el 2017, s'observa que gairebé la meitat, un 46,79%, són dones nigerianes. Això corrobora el que s'indica a l'informe del Departament d'Estat dels Estats Units, "Trafficking in Persons Report 2015", que apunta que Nigèria continua sent un dels principals països d'origen, trànsit i destinació de dones i infants víctimes de treballs forçats i de tràfic sexual, a més de ser un dels països de l'Àfrica on més crims de tràfic d'éssers humans es cometien.

També l'informe de la UNODC proporciona informació sobre les més de 500 rutes per al tràfic de persones detectades entre el 2012 i el 2014, entre les quals es menciona les víctimes que van de l'Àfrica subsahariana i l'Àsia sud-oriental.

No obstant l'esmentat, la UTEH ha donat resposta a persones de 20 nacionalitats diferents.

NACIONALITAT		
	2017	%
ALBÀNIA	4	3,67%
BRASIL	6	5,50%
BULGÀRIA	1	0,92%
COLÒMBIA	3	2,75%
FILIPINES	1	0,92%
GEORGIA	1	0,92%
GUINEA EQUATORIAL	1	0,92%
HONDURES	1	0,92%
MALI	1	0,92%
MARROC	2	1,83%
MOLDÀVIA	1	0,92%
NIGÈRIA	51	46,79%
PARAGUAI	5	4,59%
REP. DOMINICANA	1	0,92%
RUMANIA	5	4,59%
UCRAÏNA	2	1,83%
UGANDA	1	0,92%
URUGUAI	1	0,92%
VENEÇUELA	15	13,76%
XINA	6	5,50%

Fills i filles a càrrec

Els fills i filles a càrrec de les dones VTEH són les víctimes més invisibilitzades d'aquest delictes. Segons la Memòria de la Fiscalia de l'any 2015, "[...] persisteixen sobre aquests menors riscos de molt diversa índole que s'amaguen de diferents maneres: de vegades, els nens són controlats per la xarxa com a mitjà de pressió cap a la mare [...]; d'altres són posats sota la cura o vigilància d'un membre de l'organització, i això augmenta el deute de la VTEH [...]; la xarxa amenaça la mare a donar el menor en adopció si disminueixen els ingressos econòmics generats per l'explotació sexual, de vegades són sotmesos a maltractaments [...]".

Tenir cura d'una menor, un cop la mare s'ha desvinculat de la xarxa d'explotació, el qual pot haver estat fruit d'una situació de violència, o fer-ho en una situació de precarietat econòmica i social, augmenta el risc de les unitats familiars de patir situacions de vulneració de drets. Moltes de les dones ateses amb fills a càrrec formen part de famílies monoparentals amb escassos suports i recursos. Dels 109 expedients oberts, el 15,60% tenien fills a càrrec i el 2,75% estaven embarassades en el moment d'atendre-les.

Cal destacar, també, que 3 menors es trobaven sota la tutela de la Direcció General d'Atenció a la Infància.

FILLS/ES A CÀRREC		
	2017	%
Sense fills/es	55	50,46%
Un fill/a	17	15,60%
2 fills/es	0	0,00%
3 fills/es	1	0,92%
Embarassada	3	2,75%
DGAIA	3	2,75%
NS/NC	30	27,52%

Fills i filles al país d'origen

En molts casos, les persones ateses tenen càrregues familiars al país d'origen. Acostuma a ser un motor per iniciar un procés migratori que finalment acaba en una situació de tràfic d'éssers humans. Les dones suporten el pes de mantenir la família al país d'origen i és en la família que recauen tot sovint les majors amenaces per part de les xarxes d'explotació. Un total del 17,42% de les persones ateses, finalment vinculades durant el temps suficient per explorar en profunditat la seva situació, tenien fillso filles al país d'origen.

El fet que els fills i filles menors de les dones víctimes es trobin als països d'origen, a càrrec de familiars o d'integrants de la xarxa de tràfic, genera diferents dificultats a l'hora de protegir tant la víctima com els seus fills i filles, i, per tant, és un factor que n'obstaculitza greument la recuperació.

FILLS/ES AL PAÍS D'ORIGEN		
	2017	%
Sense fills/es	45	41,28%
Un fill/a	10	9,17%
2 fills/es	4	3,67%
3 fills/es	2	1,83%
4 fills/es	2	1,83%
5 fills/es	1	0,92%
NS/NC	45	41,28%

Nivell educatiu i coneixement de l'idioma del país d'acollida

La tendència majoritària és la de persones sense formació, tot i que també hi ha persones amb estudis secundaris i universitaris. Això fa concloure que la motivació econòmica, és a dir, la precarietat, la feminització de la pobresa i la manca d'expectatives constitueixen alguns dels factors fonamentals (tot i que no els únics) per facilitar la captació de les víctimes.

Correlativament al nivell d'estudis, se situen els nivells de coneixement de l'idioma castellà o català, ja que moltes de les víctimes no han tingut accés a l'aprenentatge de l'idioma.

Situació administrativa i jurídica

Amb relació a les diferents situacions legals de les persones víctimes de tràfic, es pot diferenciar les persones amb una situació jurídica administrativa regular o irregular, i són majoria les que es troben sense documentació de residència o estància legal (77,06%).

En un alt percentatge, aquestes persones també tenen pendents procediments sancionadors d'expulsió per estància irregular.

SITUACIÓ ADMINISTRATIVA		
	2017	%
Irregular	84	77,06%
Regular	15	13,76%
Visat de turista	3	2,75%
NS/NC	7	6,42%

Temps d'estada a l'Estat espanyol i mobilitat per les diferents comunitats autònomes

Els temps d'estada a l'Estat espanyol i el grau de mobilitat de les víctimes són indicadors fonamentals perquè, a més, condicionen principalment la situació d'estada legal o no a territori espanyol, les possibilitats de documentació d'aquestes persones i les probabilitats de veure's sotmeses o no a procediments sancionadors d'expulsió. Així mateix, són un element que impossibilita l'establiment de vincles de confiança i de xarxes de suport social.

A més dels supòsits d'entrada irregular per les costes, les persones poden arribar per vies legals, que esdevenen irregulars en els casos de superar els temps d'estada previstos (sis mesos per any en dos períodes màxims de tres). Amb temps d'estada inferior als tres anys no és possible documentar-se per la via excepcional de l'arrelament social. La sol·licitud d'asil està legalment condicionada a temps d'estada inferiors al mes, encara que en la pràctica es considera que el fet de ser VTEH, de manera continuada en el temps, hauria d'implicar l'admissió a tràmit d'una petició de protecció internacional per aquests motius, sense tenir en compte el termini.

ATENCIONS D'URGÈNCIA

La UTEH ha participat presencialment, el 2017, en **3 operatius** policials a la ciutat de Barcelona en entorns d'explotació sexual. I almenys **27 persones** han estat assistides a comissaria. La UTEH s'ha activat amb caràcter d'urgència aproximadament **44 vegades** al llarg de l'any.

ACOLLIMENTS

L'acolliment és una de les principals demandes que s'han detectat durant el 2017. El **dispositiu d'acollida a les violències masclistes de l'Ajuntament** s'ha hagut d'adaptar per donar cabuda a les víctimes del TEH per la diversitat de perfils i que requereixen unes mesures de seguretat molt altes. En molts casos l'acollida és necessària en la primera fase d'atenció, just quan la persona accedeix en primera instància a desvincular-se de la xarxa d'explotació, com a primer pas per poder oferir una estabilitat i un espai de descans que permeti explorar la situació.

ACOLLIMENTS

	Total d'unitats familiars allotjades	18	16,51%
	Total de persones diferents allotjades	23	**
	Total de dones diferents allotjades	14	77,78%
Total de persones allotjades en pensions i hotels	Total de dones trans diferents allotjades	1	5,56%
	Total d'homes diferents allotjats	3	16,67%
	Total d'infants/adolescents allotjats/des	4	**
	Total d'altres familiars de la persona allotjats	1	**
Total de persones acollides en recurs especialitzat	Total de dones diferents acollides	20	18,35%
Estades en recurs d'acollida	Total de dies d'estada en recurs d'acollida	598	**
	Mitjana de dies en recurs d'acollida per persona	35,18	**

RECURS ESPECIALITZAT D'ACOLLIDA PER A DONES VTEH-FES

L'Ajuntament manté la contractació de 3 places d'emergències del projecte SICAR.cat, que pertany a la congregació Adoratrices Esclavas del Santísimo Sacramento y de la Caridad de la província d'Aragó. Durant el 2017, per mitjà del projecte es va acollir un total de 20 dones i es va mantenir una mitjana d'ocupació del 82,95%. Tres dones van ser ateses prèviament al Dispositiu d'Acollida per Violència Masclista i una d'elles va ser acollida posteriorment a SICAR. El 55% de les beneficiàries procedien del continent africà (Nigèria, Gàmbia, Ghana, Camerun, Guinea Equatorial i Guinea Conakry), el 20% d'Amèrica Llatina i la resta d'Europa de l'Est (10%) i d'Àsia (15%). D'aquestes, el 80% es trobaven en situació irregular, la meitat no disposaven de documentació. La majoria de derivacions provenien de serveis públics. Es va sol·licitar el retorn voluntari per a 3 de les dones i 7 d'elles van continuar el seu procés personal a la fase de permanències del programa. Dues dones van ser derivades a un altre recurs especialitzat per motius de seguretat.

Pel que fa a l'etapa d'autonomia, que té per objectiu consolidar el procés d'apoderament de les dones mitjançant la seva estada en 3 pisos de l'Ajuntament de Barcelona amb gestió delegada al Consorci de Serveis Socials de Barcelona, l'ocupació durant el 2017 va ser de 3 dones i 4 menors, dues unitats familiars de les quals continuen el seu procés el 2018. Els pisos han estat ocupats al 100% per les dues unitats familiars i una dona sola durant el 2017.

Està previst que a la meitat de l'any 2018 l'Ajuntament de Barcelona, amb la gestió delegada també al Consorci de Serveis Socials de Barcelona, augmenti la dotació de recursos d'acolliment en 5 pisos més, 4 d'ells de mitjana i alta autonomia, per donar acolliment a persones VTEH, obrint el ventall a diferents tipus de víctimes: dones, homes, persones trans, famílies monoparentals, matrimonis amb o sense fills, persones amb discapacitat, persones amb dificultats en la convivència, etcètera, i independentment de quina sigui la finalitat del TEH. El cinquè dels pisos s'ha concebut com a pis d'estada d'urgències, per a VTEH o VTEH potencials en situació d'alt risc, sigui quin sigui el seu perfil i el tipus de TEH, que necessitin ser acollides de manera ràpida en condicions de seguretat, sota la supervisió d'un equip professional que permeti iniciar el procés d'exploració, vinculació i restitució.

TRACTAMENT PSICOLÒGIC ESPECIALITZAT

El TEH té repercussions greus en la salut de les persones que l'han patit. Les situacions de violència, coacció i explotació que han viscut tenen com a conseqüència trastorns i danys sobre la salut física i mental. Els trastorns psicològics i psiquiàtrics són la principal comorbiditat en el col·lectiu de les VTEH.

La UTEH ha ofert, a banda d'informació, orientació i atenció psicològica, tractament psicològic especialitzat a les persones ateses.

El 2017 s'ha col·laborat intensament amb el Servei de Psiquiatria Transcultural de la Vall d'Hebron, que disposa d'una àmplia experiència en l'abordatge de la salut mental en persones migrants que presenten afectacions multitraumàtiques, i s'ha desenvolupat un treball conjunt i de derivació d'aquells casos amb presència de simptomatologia psiquiàtrica.

INTERVENCIÓ PSICOLÒGICA ESPECIALITZADA

	2017	%
Total de persones en tractament psicològic	17	
Persones en tractament psicològic a 31/12/2017	12	11,01%
Derivacions a Servei de Psiquiatria Transcultural de la Vall d'Hebron	7	6,42%

Del total de persones ateses, 10 han estat dones cis, 5 dones trans i 2 homes (un d'ells familiar d'una de les VTEH).

MEDIACIÓ CULTURAL

Totes les professionals de la UTEH tenen domini de l'anglès, idioma accessible per a les persones nigerianes. En els casos d'altres nacionalitats i de manca de coneixement del castellà, el català o l'anglès, la UTEH ha fet ús del Servei de Traducció i Mediació Intercultural de Barcelona per als idiomes georgià, rus, xinès i tagal, i per a l'albanès amb l'empresa Seprotect. A més, s'ha disposat de la figura d'una medidora cultural xinesa durant els mesos de setembre a desembre, que ha col·laborat en les actuacions d'atenció directa amb la UTEH i d'altres de les entitats que formen part de la Taula Interinstitucional amb persones d'aquesta nacionalitat (24 hores en total) i que ha facilitat superar els problemes no tan sols idiomàtics, sinó també culturals.

RECUPERACIÓ, APODERAMENT I INSERCIÓ SOCIOLABORAL DE DONES VTEH-FES

El 2017 s'ha mantingut el projecte RAI, projecte d'intervenció per a la recuperació, apoderament i inserció sociolaboral de dones víctimes del TEH-FES, que es duu a terme de forma conjunta per SURT, Fundació de Dones, Fundació Privada i SICAR.cat.

El RAI té l'objectiu de treballar tot un seguit d'habilitats i competències que permetin a les dones VTEH-FES recuperar-se, conèixer millor el seu entorn, orientar-se cap a una professió i apropar-se al mercat de treball. És la quarta edició d'aquest projecte bianual, edició que es va iniciar el gener del 2016.

Un total de 20 dones han participat en la selecció al programa, 13 de les quals provenien de Nigèria i la resta d'altres països de l'Àfrica subsahariana, Amèrica Llatina i països de l'Est. El 85% no disposaven d'experiència laboral prèvia, motiu pel qual 17 de les dones van iniciar el projecte a la fase prelaboral. Els objectius del programa s'han acomplert, un 90% de les dones han iniciat un procés terapèutic i han tingut accés a diverses formacions.

Cal destacar que 10 dones han pogut incorporar-se al mercat laboral formal, però que les condicions en què ho fan continuen sent d'una extrema precarietat (contractacions temporals en sectors precaritzats i feminitzats).

REPRESENTACIÓ JURÍDICA

L'Ajuntament garanteix, a partir del 2013, la representació jurídica gratuïta a víctimes de TEH. Les persones VTEH es troben en una situació d'indefensió social i econòmica que fa que no puguin assumir la despesa que suposa la contractació d'una persona que les pugui assessorar en l'àmbit jurídic de manera especialitzada i, si s'escau, que les representi amb la suficient expertesa en tot el procediment judicial que suposa la denúncia de les xarxes que les controlen. Aquesta actuació es pren d'acord amb l'article 25 de la Convenció de les Nacions Unides contra la delinqüència organitzada transnacional (2000), i amb l'article 6.2.b) del seu protocol per prevenir, reprimir i sancionar el tràfic d'éssers humans, especialment dones i nens, que preveuen que els estats part adoptin mesures apropiades dins les seves possibilitats per prestar assistència i protecció a les víctimes dels delictes compresos a la convenció, en particular en casos d'amenaça de represàlia o intimidació, amb la finalitat que les seves opinions i preocupacions es presentin i examinin en totes les etapes apropiades de les actuacions penals contra el traficant. També d'acord amb l'article 56 del conveni d'Istanbul del 2011, que va entrar en vigor el 2014, del Consell d'Europa, sobre prevenció i lluita contra la violència contra les dones i la violència domèstica.

És per això que el 2017 s'han dut a terme les atencions següents per tal d'assessorar o representar com a acusació particular VTEH:

REPRESENTACIÓ JURÍDICA			
Acompanyament i representació jurídica especialitzada	Total de persones ateses	19	**
	Persones ateses anteriorment (2016)	8	42,11%
	Persones noves	11	57,89%

El 2017 estaven en marxa 8 procediments judicials que s'havien iniciat quan les situacions de TEH s'abordaven des del servei SAS de l'agència ABITS, un dels quals va acabar, el 2017, amb una sentència condemnatòria als tractants. El 2017 se'n van obrir 4 més, ja que les 11 persones ateses pel servei de representació jurídica van decidir personar-se com a acusació particular i acceptar ser representades en la causa pel servei de la UTEH. En total, 11 procediments continuaven encara oberts i sense acabar a 31 de desembre de 2017.

Del total de persones ateses per representació jurídica, 13 van ser dones cis, 5 dones trans i 1 home.

PROCEDIMENTS JUDICIALS		
	2017	%
Total de procediments judicials	12	
Acabats el 2017	1	8,33%
No acabats (oberts anteriorment al 2017)	7	58,33%
Oberts el 2017	4	33,33%

Està previst el desenvolupament reglamentari de la Llei 19/1994, de protecció a testimonis i perits en causes criminals. Fins a la posada en marxa d'un programa de protecció de testimonis similar al que existeix en països del nostre entorn, les mesures previstes a la Llei de protecció de testimonis i perits són les següents:

- > Que no consti en el procediment cap dada identificativa de la víctima ni de les o els testimonis, i es denomini la víctima amb un nombre o unes sigles.
- > Que en practicar qualsevol diligència al jutjat o fora d'aquest, s'utilitzi procediments que n'impossibilitin la identificació, mitjançant distorsió de la imatge o de la veu.
- > Que es fixi com a domicili, a efectes de citacions i notificacions, el mateix jutjat que estigui intervenint, el qual les farà arribar reservadament a la seva destinatària o fins i tot es poden recollir a la mateixa seu judicial.
- > Protecció policial per a les víctimes.

En els casos més extrems, habitualment amb supòsits de delinqüència organitzada, es pot facilitar una nova identitat a les víctimes i testimonis, així com mitjans econòmics per canviar de residència i feina.

A més, es pot protegir mitjançant les mesures cautelars ordinàries previstes a la Llei d'enjudiciament criminal (articles 13, 504, 544 bis i 731 bis), com ara la presó provisional dels presumptes culpables a l'espera de judici, les prohibicions d'apropament, de comunicació i de residència en determinats llocs, o que les declaracions que la víctima hagi de fer en jutjats o tribunals es duguin a terme a través de videoconferència o evitant qualsevol confrontació visual amb les imputades i els imputats que puguin intimidar-les i afectar-ne el testimoni, així com qualssevol altres de necessàries per protegir les víctimes. Mitjançant les mesures de protecció previstes amb caràcter general a la Llei de protecció de testimonis i perits i a la Llei d'enjudiciament criminal, que han de ser acordades per resolució judicial.

De les 19 persones representades jurídicament el 2017, 10 (52,63%) constaven com a testimonis protegits durant la fase d'instrucció del procediment penal.

Malauradament, en els casos de testimonis protegits és freqüent que els tribunals, en el moment del judici oral, aixequin la identitat del testimoni protegit (encara que no s'hi hagin personat com a acusació particular). El 2017 s'ha aixecat la condició d'un dels testimonis protegits i en un altre dels casos la petició no ha estat concedida. La resta de procediments continuaven oberts a 31 de desembre de 2017 i encara no havien passat a l'última fase del procediment judicial, on té lloc aquest aixecament.

Per tant, el fet de denunciar, sigui personant-se com a acusació particular o no, és, en si mateix, una situació que posa la víctima en una posició d'indefensió i de vulnerabilitat, si els tribunals opten per aixecar la identitat dels testimonis protegits. El fet que no es protegeixi la identitat de les víctimes en el procediment penal, les posa en una situació de subordinació respecte als seus traficants i conseqüentment, en una situació d'opressió i revictimització. Així, els traficants tenen al seu abast un element més de coacció i que resulta eficaç contra les víctimes, a causa dels obstacles jurídics per ser protegides. Els impedeix denunciar lliurement per la por a les represàlies cap a elles i als seus familiars al país d'origen.

04

Víctimes de TEH menors d'edat

Durant el 2017 s'han identificat dos casos de possibles menors d'edat no confirmats documentalment, el cas d'una menor sí confirmada i de tres persones majors d'edat que van ser captades durant la minoria d'edat.

Es continuen captant víctimes que comencen a ser explotades durant la seva minoria d'edat i que no són detectades ni identificades fins que ja han assolit la majoria d'edat. Aquest tema es va introduir a la Subcomissió de Menors i s'ha anat treballant durant el 2017 entre la UTEH, el SAS i la GUB, per tal d'analitzar la situació, millorar la detecció precoç d'aquestes situacions i plantejar actuacions quan es tenen sospites que hi poden haver menors d'edat a la via pública víctimes de tràfic d'éssers humans amb fins d'explotació sexual.

4.1. Subcomissió de menors

En el marc de la Taula Interinstitucional contra el TEH, es va acordar crear una subcomissió per abordar la situació dels i les menors víctimes de TEH a la ciutat, les víctimes més invisibles. Aquesta subcomissió ha estat formada per la Regidoria de Feminismes i LGTBI (els serveis de la UTEH i l'agència ABITS inclosos) i el Comissionat de Seguretat i representants de la GUB per part de l'Ajuntament de Barcelona; la Unitat Central de Tràfic d'Essers Humans i la Unitat Regional de Proximitat de Mossos d'Esquadra, l'Institut Català de les Dones i la DGAIA per part de la Generalitat; la UCRIF i la Secció Tècnica d'Estrangers del Cos Nacional de Policia, la Fiscalia d'Estrangeria i Fiscalia de Menors de Barcelona; el Consorci de Serveis Socials de Barcelona, i com a entitats especialitzades: SICAR.cat, Fundació APIP-ACAM i Creu Roja.

El mes de març del 2017 es va fer la primera reunió de la Subcomissió i es va encarregar a la Universitat de Barcelona la redacció d'un informe que recull un diagnòstic de la situació gràcies al testimoni dels diferents agents especialitzats en el tema, i que elabora un seguit de propostes que es continuaran treballant durant el 2018 en el marc de la Subcomissió.

05

Estàndards de qualitat

5.1. Estàndards transversals

5.1.1 Formació

La UTEH ha organitzat diverses formacions especialitzades en matèria de TEH al llarg del 2017. Hi han accedit un total de 104 professionals de les diverses entitats, serveis i institucions especialitzades en la detecció i abordatge del TEH:

- A** Impacte psicològic en les VTEH-FES
- B** Creences tradicionals africanes i tràfic d'éssers humans amb fins d'explotació sexual
- C** Comunitat xinesa, gènere i prostitució
- D** Geopolítica de la prostitució nigeriana

També la Unitat ha participat com a servei especialitzat en TEH en jornades especialitzades:

- E** “La prevenció en el tràfic d'éssers humans” [Creu Roja].
- F** *Round Table Danube Cities Against Human Trafficking: “Preventing & Combatting Human Trafficking and Exploitation at the Local Level”. EU Strategy for the Danube Region EUSDR, Priority Area 10: “Institutional Capacity Building and Cooperation”.*
- G** “Seguretat, democràcia i ciutats. Coproduir les polítiques de seguretat urbana”. “Ciutats i crim organitzat” [EFUS].
- H** Jornada Internacional “El tràfic d'éssers humans: l'impacte psicològic en les supervivents”. PHIT - *Psychological Health Impact of Trafficking in Human Beings for Sexual Exploitation on Female Victims [Universitat de Barcelona].*

El 2017 s'han fet tres tallers de formació sobre detecció a professionals dels serveis municipals: SAIER, CUESB i SARA.

5.1.2 Taula interinstitucional contra el TEH

La Taula Interinstitucional es va crear el 2015, i està formada pels serveis i institucions següents: la Regidoria de Feminismes i LGTBI (els serveis de la UTEH i l'agència ABITS inclosos) i el Comissionat de Seguretat i representants de la GUB per part de l'Ajuntament de Barcelona; la Unitat Central de Tràfic d'Éssers Humans i la Unitat Regional de Proximitat de Mossos d'Esquadra, l'Institut Català de les Dones i la DGAIA per part de la Generalitat; la UCRIF i la Secció Tècnica d'Estrangers del Cos Nacional de Policia, la Guàrdia Civil, la Fiscalia d'Estrangeria de Barcelona i Magistratura d'Instrucció, la Unitat de Coordinació contra la Violència vers la Dona i l'Oficina d'Estrangeria de la Delegació del Govern a Catalunya, i com a entitats especialitzades: SICAR.cat, GENERA, Fundació APIP-ACAM i Creu Roja.

El 2017 es va fer una sessió plenària, durant el mes de març, on es va incorporar, per primer cop, l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Catalunya a les sessions de treball de la taula. En aquesta sessió es va acordar treballar per subcomissions per tal de centrar la tasca de la taula en dos temes prioritaris:

- > l'exploració de la situació dels i les menors víctimes de TEH, i
- > la construcció d'una eina de detecció de VTEH-FES.

06

Pressupost

El pressupost destinat a la UTEH el 2017 és de 432.737,75 euros. A més, s'ha ampliat la dotació de personal municipal destinant dues persones de plantilla a la unitat: una professional amb funcions de coordinadora del servei, i una treballadora social per a la intervenció directa.

CONCEPTES	2017	% DEL TOTAL
Taula Interinstitucional contra el TEH	31.431,76	7,26%
Gestió de l'atenció del servei ¹²	85.325,57	19,72%
Programa d'inserció laboral	125.457,98	28,99%
Acolliment residencial	186.669,44	43,14%
Ajuts econòmics	3.853,00	0,89%
Total	432.737,75	

¹² Inclou les atencions psicològica i socio sanitària, l'assessorament jurídic bàsic i la representació jurídica.

07

Conclusions i reptes de futur

Conclusions principals

- > La necessitat d'un recurs municipal específic com la UTEH queda palesa atenent les demandes d'atenció, d'assessorament i de coordinació tant per part de serveis generalistes com dels serveis especialitzats que s'han donat des de la seva creació.
- > La demanda principal de l'equip de professionals que detecten i deriven per situacions de TEH s'ha centrat a disposar d'eines per fer una detecció millor, element que requereix l'oferiment de formació i eines especialitzades a aquest efecte.
- > El fet de centrar la intervenció en l'autoidentificació de les VTEH es demostra ineficient si l'objectiu és aconseguir que un nombre més gran de VTEH tinguin la garantia de l'accés als drets que els estan sent vulnerats i puguin disposar de suport durant el seu procés vital. Els serveis d'atenció a VTEH han de ser altament flexibles i s'han d'adaptar a les diverses realitats de les VTEH si es persegueixen processos d'èxit a llarg termini i es vol oferir la seguretat suficient perquè les potencials VTEH s'atreveixin a desvincular-se de les xarxes d'explotació.
- > El treball en xarxa i coordinat entre autoritats socials, policials, fiscals i judicials és fonamental per poder garantir el procés de reflexió i recuperació que requereixen les persones que han passat per una situació de TEH. Així mateix, l'enfortiment de la víctima com a centre del procés és imprescindible per aconseguir una persecució del delictes eficaç i l'enjudiciament dels i les traficants.
- > La sortida del país d'origen i la cerca d'una millora de les condicions vitals d'una VTEH és un dels principals motius per entrar en contacte amb les xarxes de TEH, però no és l'únic, ja que el TEH és un fenomen multifactorial. Altres factors que hi intervenen són les diferents discriminacions per raó de gènere, la legislació migratòria als països de destí, l'estigma sobre la prostitució, etcètera.
- > En el treball en xarxa per a l'atenció a VTEH és fonamental la detecció precoç de les situacions d'explotació quan les víctimes són menors, ja que el risc de victimització secundària és molt alt.

Reptes de futur

- > Al llarg d'aquest primer any de funcionament, s'ha fet evident la necessitat d'una dotació més gran de recursos socials, d'acollida i d'atenció psicològica especialitzada per a VTEH, i que permetin una gran flexibilitat per accedir-hi. Especialment, es fan molt necessaris recursos d'acolliment per a homes i per a víctimes d'altres tipus d'explotació fora dels ja existents per a VTEH d'explotació sexual.
- > La creació de places d'acollida segures, de baixa exigència i difícilment identificables per a les xarxes, és una alternativa vàlida per treballar en els primers moments amb aquestes persones, garantint protecció i anonimat, tranquil·litat per treballar la seva identificació com a víctimes i una derivació posterior a recursos més especialitzats, i si és possible, una vegada elles mateixes hagin reconegut la seva condició.
- > Cal aprofundir àmpliament en l'actual desenvolupament dels procediments judicials, per tal de millorar la protecció a les víctimes i contribuir a descarregar la VTEH de ser la única càrrega de prova amb noves vies d'investigació, així com en la millora de la formació per al conjunt de professionals implicats en tot el procés.
- > El treball coordinat és essencial per garantir la protecció als familiars de les víctimes de TEH a través de mecanismes ja existents, però també és molt important la prevenció als països d'origen i trànsit per tal de posar fi a la corrupció que facilita el treball a les màfies i millorar la informació que arriba a les persones als països d'origen sobre els riscos que corren.
- > Finalment, cal dur a terme una tasca constant de difusió i sensibilització sobre el TEH, que no només arribi a professionals, sinó també a la ciutadania en general.